

Crăciun Regal la Fortificațiile din Vestul României Mari 1939 (2)

Col. Dr. Constantin MOȘINCAT

După 1 septembrie 1939 granițele statelor din jurul României Mari se preschimbau cu

La Oradea de Crăciun 1939

Călărași 1 ianuarie 1940

repeziciunea de neimaginat. Cehoslovacia era dezmembrată și împărțită. Polonia cucerită! Războiul era pe cale să producă vâlvătaie. Simțind pericolul de la graniță Carol al II-lea, cu o parte din camarilă, a început să colinde țara de la Oradea, la Bălți și Călărași (foto). Presa vreme, cu toată secretomania care exista în jurul cazematelor, a surprins câteva note din aceste „istorice vizite între credincioșii săi soldați”. Re dam câteva pasaje puțin cunoscute.

Cuvântarea d-lui general G- Vârtejanu la Oradea

Sire !

»In numele trupelor Garnizoanei Oradea, cari se simt nespuse de onorate și de fericite de-a avea aci la capat de Țară, în mijlocul lor de Sfintele Sărbători ale Crăciunului, pe Șeful lor Suprem, iubit și respectat, rog pe Majestatea Voastră să-mi îngăduie a-I prezenta — după vechea noastră datină strămoșească, — urările lor cele mai devotate, mai respectuoase și mai inimoase, de sănătate, de voe buna, de fericire și Domnie glorioasă pentru

strălucirea Dinastiei, binele Țării și al Armatei.

Totodată încredințez pe Majestatea Voastră că dacă împrejurările o vor cere, aceste trupe care stau de veghe neclintite la fruntarii, vor ști să-și dea viața pentru păstrarea neștirbită a drepturilor noastre străvechi și istorice pe aceste meleaguri, lăsate de înaintașii noștri; care au pătimit și și-au vărsat sângele pentru ele în decursul veacurilor.

Să trăiți Majestate ani mulți fericiți!

Să trăiască Măria Sa Marele Voevod de Alba-Iulia!

Să trăiască Dinastia !

Cuvântarea M. S. Regelui Carol II rostită la recepția de la Oradea

Domniulor,

«Din adâncul sufletului mulțumesc pentru frumoasele cuvinte și caldele urări — și pot adăuga : pentru sentimentele atât de înalte cu cari M'ați întâmpinat în această creștinească sărbătoare, aci. În acest oraș de strajă a graniței noastre.

Este o împreunare care poate unora să le pară curioasă: azi este proslăvirea Acelui care a predicat pe întinsul omenirii pacea și buna înțelegere între oameni, și în aceeași zi Eu să vin în mijlocul celor care poartă arme ucigătoare. Inșă scopul acestei oștiri a Mele nu este de a râvni la ceea ce nu este al nostru, ci este ca într'un gând de pace, să păzească hotărâtă ceea ce este românesc.

Deaceea am ales această zi de creștinească sărbătorire ca să vin și să aduc iubiților Mei ostași urările cele mai calde și o rază de încredere din sufletul Meu, sufletului lor. Cu aceste gânduri, tuturor celor din acest frumos ținut al Bihorului le spun, mulțumindu-le încă odată pentru cuvintele lor: **Să le dea Dumnezeu pace și la mulți ani!**».

Regele dă mâna cu fruntașii. Aclamațiunile entuziaste ale ostașilor răspund într'un tunet potopitor ultimei fraze a Suveranului. Când uralele au conținut, Majestatea Sa Regele urmat de Marele

Voevod pornește spre frontul ofițerilor și soldaților delegați de regimente, - și de la colonei până la soldați strânge prietenos mâna fiecăruia.

— Să trăiți Majestate, sunt colonelul Predan Petre, comandantul Regimentului I Infanterie de Fortificație I...

— La mulți ani!, — răspunde afectuos Supremul Colonel al Regimentelor românești.

-Să trăiți, Majestate, sunt fruntașul Pop Vasile I...

— Să trăiți, Majestate, sunt soldatul Enache Ștefan, din Batalionul 3 Geniu de fortificație !...,

— Și pe rând, apoi, — și fruntașul Dumitrescu Ion, și caporalarul Ionescu Nicolae din sectorul I de lucru, stau de vorbă și întârzie la urări cu Suveranul...

Iată acum un subofițer spătos și înalt, pe piept cu «Virtutea Militară», cu crucea muscalească «Sfânt Gheorghe» dată cândva de un împărat, — în priviri cu hotărârea celor frecați odinioară de argila rece a tranșeelor: — Să trăiți. Majestate, sunt plutonierul-major Arsenie Nicolae, din Regimentul 33 Artilerie !...

Majestatea Sa Regele Carol II îi strânge mâna, — dar în clipa când gradatul dă să și-o retragă spre a lua poziția de neclintire, Suveranul i-o reține și îl întreabă, privind spre decorații:

— Unde ai câștigat «Virtutea Militară» ?...

— Să trăiți, Majestate, am luptat la Mărăști, Mărășești, pe Dunăre, la Carpați și la Oituz !...

— În ce Regiment erai atunci ?...

— Am fost în Regimentul 15 Obuzere, Majestate !..

— Și pentru ce fapt de arme ai fost răsplătit?...

— Să trăiți, Majestate, am fost decorat lângă Mărășești, la Straoani!... Eram observator al bateriei, în prima linie de tranșee a unităților de infanterie!...

Clipele acestea nu se pot descrie prin cuvinte... Alături de Augustul său Părinte, Măria Sa Voevodul strânge prietenos mâinile fruntașilor și colonelilor, sergenților și sublocotenenților... Suveranul

a pătruns progresiv printre rânduri, și a rupt astfel pe rând toate alinierea celor delegați de regimente : dela comandanți la ultimii soldați, ostașii fac acum cerc de apoteoză în jurul acestui Rege des cins de ziua Domnului din slavă spre a spori mai pilduitor slava Domnului cârmuitor peste oștirea țării..

Masa la cazanul trupei

Cele câteva automobile, în grabă împrumutate autorităților locale pentru Înălții Oaspeți, pornesc acum din nou în goană pe aleea palatului, apoi se îndreaptă spre cazarma «Dragalina», la Regimentul 85 Infanterie. Escorta o formează acelaș pâlcc dela început: d.ministru Ernest Urdărianu, d. gen. Ilcuș, episcopul militar Ciopron, generalii Vârtejanu și Stoenescu, colonelul Teodor Negru, adjutanții regali colonelii Filitti, Rusescu și Dămăceanu, maiorul de ordonanță Ilie Radu... Sunt singurii cari iau loc la masa domnească, pe estrada care domină imensa sală de mese a soldaților, unde ivirea Majestății Sale Regelui a deslănțuit tunător salve de urale...

Corul cântă «Trăiască Regele», — în fund sclipesc luminile celor trei brazi împodobiți cu poame de aur... P. S. S. episcopul Armatei binecuvintează merindele, duhovnicul Regimentului rostește rugăciunea:

— În numele Tatălui, și al Fiului, și-al Sfântului Duh, — amin...

Tatăl Nostru Carele ești în ceruri... Un «Moș Crăciun», cu vibrato de bariton aduce soldaților darurile oferite de Suveran, — rostind o prezentare plină de juvenilă virilitate: de pe pereți prezidează la această bucurie militată și chipurile tuturor marilor Voevozi din cronică, festiv împodobite cu parfumate chenare de cetină. În spatele Majestății Sale Regelui, — găsit în pripă, spre a împodobi decorul mesei domnești — un imens panou de pânză înfățișează faimosul atac al Vânătorilor la Opanez, în 1877.

Suveranul s'â așezat la masă, — împreună cu Marele Voevod: în dreapta acestuia a luat loc d. ministru Urdărjanu, —, în stânga M. S. Regelui stă d. general Ilcuș, ministrul Apărării Naționale. Un elev plutunier din Beiuș, —bihoreanul Ion Ciolac, conduce corul, care cântă melodios «Florile dalbe» ale colindătorilor. Și iată ivindu-se ca în basmele orientale bucătarii cu potcapii albe, purtând pe brațe gălețile cu varză, — mâncarea tuturor, astăzi.

În gamele brune și cu căni albe, — la fel cu ostașii de la celelalte mese, — se mănâncă și se bea astăzi la masa regală. Apare curând și «Vicleimul» cu steaua: dialogul lui Irod cu sutașul, Craii Răsăritului și -proorocul jidov se urmează până la ivirea ciobanului din staulul divin... Și deodată corul începe frumoasa cântare «Măruț Mărgăritar»: Noi umblăm a colinda. /Măruț, mărgăritar. /Pe la curți de boieri mari/ Dar boierii nu-s acasă / C'au plecat la vânatoare, / Măruf, mărgăritar / Să vâneze căprioare...// Căprioare nan vânat, / Ci-au vânat un iepuraș/ Să facă din pielea lui / Vestmânt frumos Domnului /Măruț, mărgăritar... // Rămâi, gazdă, sănătoasă/ Să plătești colinda noastră!...//

Pretutindeni, s'a servit și felul doi (2): costițe de purcel, oferite tuturor în imense ligheane de trupă... Este momentul când soldații caută agili prin săculețele primite de la Regele lor, pline cu smochine, săpun, țigări, mandarine, și alte bunătăți pentru acești copii mari și generoși, — ostașii..

Urare. Ridicându-și deodată statura robustă, Majestatea Sa Regele Carol II înalță spre șirul lung al camarazilor paharul său plin cu vin din cana cazonă, și rostește urarea domnească.

Ostași, «Ridic paharul în sănătatea acelora cari stau zi și noapte de veghe la hotarul Țării! Și tuturor, — din tot sufletul Meu, — le spun: «La mulți ani !...»

Trei gigantice salve de «Ura» răspund din sutele de piepturi...

Programul se încheie cu «Roma și Bihorul», dialog simbolic între un tribun în straie antice și un bihorean cu vestmintele străbunilor rămas de milenii ca sentinelă la granița românească.

Generalul Vârtejanu oferă Suveranului țigarea finală, — Măria Sa Voevodul se servește din tabachera d-lui ministru Urdărianu, care peste câteva minute va mai oferi dintr'însa și unui caporal... Maiorul Ilie Radu oferă focul pentru aprins. — Un lt.-colonel din regiment aprinde cu țigarea sa și țigarea unui sergent, nou scoasă din pachetulul dăruit de Rege... Orchestra trimite din spatele panoului acorduri difuze, — apoi corul încheie ospățul cu cântarea «Zorile's dalbe» Veghe la hotarul Țării!

Și tuturor, — din tot sufletul Meu, — le spun: «La mulți ani !...»

Trei gigantice salve de «Ura» răspund din sutele de piepturi...

Șoimii din comuna Așchileul Mare Majestatea Sa Regele și Măria Sa Mihai lasă în amintire Comandantului Diviziei *gamelele și cănila* în cari s'au ospătat, semnând chiar cu stylourile pe porțelanul smălțuit. Râde Suveranul semnând în fundul ceaunului, apoi semnează și în cartea de aur a unității, urmat de principalii asistenți din suită.

La infanteria de fortificații M. S. Regele s'a ridicat: este ora 12 și zece minute, — mai este de mers la alte cazărmi, la cât mai multe unități unde se speră în ivirea Domnului. Corul cântă «Imnul Regal», în vreme ce Augustii Oaspeți urcă în automobile și pornesc în goană spre splendidul halial cazarmei Reg. 1 Infanterie de Fortificație, unde un brad maiestuos domină masa împodobită cu vin în ploscă de lemn poleit. Suveranul nu mai are aci răgazul să-și scoată mantaua. Marele Voevod bea din vinul pe care i-l toarnă d. ministru Urdărianu cu plosca; se aprinde feeric pomul de Crăciun, episcopul și aci bine cuvântează. Corul cântă «Bună dimineața la Moș Ajun» în vreme ce se servesc felurile de mâncare: ciorbă de porc, adusă și aceasta de bucătari cu cușme de pașale otomane...

M. S. Regele râde vorbind prietenos cu colonelul Petre Predan, — vlăscean din Merenii Giurgiului, ca și atâția alți ofițeri și ostași aflați astăzi la frontiera aceasta a Ardealului. Și iată aci iarăși pe Moș Crăciun, — mai mustăcios, — aducând daruri regești în vreme ce Suveranul, — după noul ospăț, — fumează zâmbitor. Ofițeri tineri, — cu kodakuri moderne, — mitraliează priveliștea mai iscusit decât cei mai experți fotografi... Marele Voevod semnează după Suveran în Cartea de aur a Regimentului. De sus, peisagiul este dominat de portretul tânărului Principe Carol, — în uniforma

de sublocotenent al Vânătorilor de Munte.

Moș Crăciun împarte soldaților darurile M. S. Regelui, în timp ce se servesc sarmalele din felul II, și cozonacul, și vinul: 300 grame de fiecare soldat, de prinț și de Rege... Regele Și-a umplut și el paharul, iată, și rostește și aci augusta urare: Ostași, ridic paharul Meu în sănătatea ostașilor din Regimentul 1 Infanterie de Fortificație!...

Sănătate tuturor !...

— Să trăiască Majestatea Sa Regele ! — strigă drept ripostă colonelul. Uralele entuziaste ale soldaților îi acoperă cuvintele, însă... Este o însuflețire de cutremur unanim: corul, — spontan, — a pornit să cânte «Mulți ani trăiască!», jos, — în vreme ce de sus, de dincolo, de balustrada hallului

gigantic, — un alt cor invizibil slobozește cadențele bărbătești ale marșului Regimentului: *Noi toți ostași din fortificații...*

Suveranul a pornit zâmbitor spre ieșire, gornistul abea apucă să ducă la gură goarna pentru onor, că mașina a și demarat... Și pornim într'o mai vertiginoasă fugă spre gară... Noi... ne svârlim într'o mașină peste un chestor, ca să urmăm pe Suveran acum la a treia cazarmă, unde sunt de găsit alți ostași cari-și așteaptă cu nerăbdare pe Regele drag...

Aci, — la ora 12 și 20; când de mult trenul regal ar fi trebuit după orar să fi pornit spre Cluj — abea mai este vreme de bine cuvântat mesele, de intonat Imnul Regal... M. S.xRegele,— zâmbitor, — ia loc la masă cu colonelul Mănescu, comandantul Reg. 1 Artilerie de fortificație din cazarma «Principele Nicolae»... Gustă și aici Suveranul din primul fel, apoi ridică afectuos spre ostași paharul plin.

Soldați, Cu părere de rău, neavând vreme să stau mai mult în mijlocul vostru, am ținut totuși să vin să vă văd, și să ridic acest pahar în sănătatea ostașilor din Regimentul 1 Artilerie de Fortificație... Și am ținut să spun tuturor, în această creștinească sărbătoare a Crăciunului La mulți ani!...

Cuvintele acestea aprind scânteii de emoție în ochii umeziți de lacrimi ai soldaților: au așteptat să-L poată privi îndelung pe Rege; la praznicul lor, — și sunt uluiți văzând cu câtă părintească dragoste-acest August Camarad se scuză că nu poate întârzia mai mult...

Comandantul Regimentului, în strigătul lui, dă grai acestei recunoscătoare admirații:

— Să trăiți, Majestate!... La mulți ani!... Uralele soldaților acoperă aceste cuvinte, în vreme ce Suveranul și Marele Voevod mai au răgazul să semneze în Cartea de aur a unității...

Înalții Oaspeți au pornit zoriți spre ieșire: trenul, — la gară, — așteaptă impacient să pornească spre Cluj, sub presiune...

— Să trăiască Majestatea Sa Regele Carol II !, — strigă din nou colonelul Mănescu, în momentul când Suveranul ajunge la poarta sălii uriașe...

Urraaa !... Uraaa !... Uraaa !... Sutele de piepturi nu mai conțin aclamațiile... Peste urale se înalță cadențele Imnului Regal, — de afară vibrează arama trompeților care sună «Onorul la Rege».

...Și automobilele galopează spre gară printre iniile de frunți descoperite ale drumetilor din cale: sunt acum mulți săteni, veniți ître timp din satele vecine, și străjeri cu berete albe, și mereu copii colindători, și adolescenți în negre vestminte de seminare...

— L'ai văzut?, — întreabă un gospodar..

— Da !, — răspunde cu pupilele extaziate copilul..

Suveranul a coborât sprinten în sala de recepție a gării... Strânge mâna episcopului Popovici, a episcopului Ciopron, a generalului Vârtejanu, — urcă în vagon, zâmbește afectuos... Trenul s'a urnit; din piepturile tuturor, un strigăt unanim isbucnește:

— Uraal...

Fumul locomotivei mai plutește câteva minute, spre zare, sub razele soarelui de apoteoză... Cu inimile tuturor s'a încălzit și văzduhul: pe ulițele Oradiei, prin cazărmi, prin cazematele hotarnice,— trecerea Suveranului în sfânta zi a Mântuitorului a lăsat par'că o trenă de miracol, efluvii de baladă împărătească..

...Încolo, spre frontieră, — prin mușuroaiele cu cuirase gigantice, — mii de ostași își pregătesc în clipa aceasta masa de prânz: pretutindeni câteva crenguțe de brad au însemnat locul unde, poate va veni să se ospăteze Regele Țării... Va fi absent astăzi de la multe mese. Suveranul, la granița Bihorului: pretutindeni, însă, — acolo unde i se va fi păstrat locul, — praznicul ostașilor va simți adierea Augustei Prezențe, — ecoul urărilor aceluia pentru care veghea domnească nu îngăduie tihnă sărbătorească nici alta bucurie decât cea obștească.

Ion Dumitrescu, ziarul „Curentul” din 29 Dec. 1939.

Sărbători creștine și fapte regale

Poporul românesc a trăit cu prilejul mari lor praznice ale Nașterii Domnului, Anului nou și Bobotezei clipe de rară înălțare sufletească și de justificată mândrie națională. M. S. Regele Carol II, urmând glasul unei profunde convingeri creștine și a unei străvechi tradiții voevodale, și-a petrecut sărbătorile Crăciunului, Anului nou și Bobotezei în mijlocul soldaților cari stau de peză, cu arma la picior, la fruntariile țării. După ce în ajunul Nașterii a primit în Palatul Regal din Capitală colindătorii,

îngerii vestitori ai Nașterii Domnului și le-a ascultat frumoasele colinde, a plecat el însuși să-și colinde țara și să ducă soldaților săi de la hotare bucuria marilor sărbători creștine.

În ziua de Crăciun la Oradea și Cluj, în ziua de Anul nou la Constanța și la Bobotează în Chișinăul Basarabiei. Pretutindeni Mejestatea Sa a dus daruri și cuvinte regale de bucurie, pace, unire și bunăvoință; pretutindeni a luat parte la serviciile divine și a dat îndemnuri la rugăciune curată către Dumnezeu; pretutindeni a luat masa împreună cu trupa, la aceeași masă și în aceeași sobrietate în care trăesc iubiții noștri soldați concentrați pe zonele de apărare ale țării. Și a mai avut vreme M. S. Regele Străjer ca în noaptea Anului nou să adreseze Țării prin radio o caldă urare de pace, sănătate, solidaritate și prosperitate.

„Urarea mea cea mai fierbinte pentru anul ce vine este, a vorbit M. Sa: ca țara Mea să fie ferită de urgie și să prospereze cât mai mult în dezvoltarea ei pașnică, dar în același timp, această unire sfântă a conștiințelor românești, să ne dea puterea trebuincioasă de a apăra ce este sfântul nostru drept strămoșesc. „Să ne rugăm Celui Atotputernic, să ne dăruiască nouă și lumii întregi pacea și buna înțelegere între popoare". Faptele aceste regale, adânc grăitoare și pilduitoare, au avut în sufletul poporului român un impresionant ecou.

Țara întreagă a tresăltat de bucurie și de mândrie, când a văzut în Regele ei atâta credință creștină și atâta dragoste părintească față de vitejii ei apărători, încât să-și părăsească odihna și liniștea Palatului Regal ca să prăznuiască, împreună cu Măria Sa Marele Voevod Mihai, sărbătorile vacanței Crăciunului la frontiere, în mijlocul soldaților. Și nu numai Regele, dar și sfetnicii săi, miniștrii și generalii au făcut același gest de mișcător răsunet moral, petrecându și sărbătorile în diferite garnizoane din cuprinsul țării.

Totul pare că s'a petrecut ca în legendele cu Feti-Frumoși și cu eroi, sau ca în istoriile despre apostoli și misionari, cari și-au pus viața — până la jertfă — în serviciul binelui comun. În acele vremuri de zbucium și de nesi-guranță, când peste capetele noastre și mai ales peste hotarele țărilor și continentelor se încrucișează atâtea fulgere și se deslănțue atâtea furtuni și cataclisme, la noi în țară domnește calmul, încrederea în forțele proprii și în ajutorul lui Dumnezeu. Nu e mare lucru să constatăm că secretul acestor virtuți stă în înțelepciunea Regelui și a sfetnicilor săi luminați, cari știu să conducă corabia țării, peste valuri și volburi primejdioase, cu mână tare și cu braț înalt spre limanul mântuirii și al propășirii. Cronicarii vremii, maestri cântăreți ai în tâmplărilor mari din istoria poporului român, au prilejul să însemne la răboj fapte demne de prestigiul Monarhiei care prezidează astăzi destinele României și priveghează cu trezvie ne-clintită la hotarele ei sfinte. Glorie Regelui și sfetnicilor săi! Glorie României!